

Groenlandica

*Katalog over Groenlandica-samlingen i Nunaatta Atuagaateqarfia,
Det grønlandske Landsbibliotek*

GRØNLAND – det arktiske mørke – kulden – den storslåede natur – menneskets evne til at overleve.

Der har altid været noget fascinerende over det arktiske. Mange har beskrevet deres oplevelser og opdagelser.

Grønland er et centralt område i det arktiske, og man har i lang tid været bevidst om den centrale placering. Det har bl. a. resulteret i en omfattende litteratur om Grønland. På Det grønlandske Landsbibliotek i Nuuk findes en enestående samling af bøger om Grønland og på grønlandsk: *Landsbibliotekets Groenlandica*.

Samlingen er ikke ret kendt udenfor Grønland. Det er synd, for den er nok værd at stifte nærmere bekendtskab med. Tidligere måtte man rejse til Nuuk for ved selvsyn at konstatere samlingens omfang. Nu har Landsbiblioteket udgivet en katalog, der tydeligt viser Groenlandica-samlingens format.

Der er ingen flotte billeder af isbjerge eller hundeslæder i katalogen – til gengæld er der over 600 sider sprængfyldte med oplysninger om de 8.000 titler Landsbiblioteket har i samlingen. Som noget enestående indeholder katalogens første afsnit den hidtil mest omfattende registrering af *litteratur på grønlandsk*. Mere end 2.200 titler – udgivet over en periode på ca. 200 år.

Katalogens næste hovedafsnit er en registrering af litteratur om Grønland og det arktiske område. Her viser de næste 6.000 titler bredden i samlingens bogbestand. Der er alt fra rejsebeskrivelser og etnografiske studier til analyser af jordmagnetisme og den grønlandske undergrund.

Katalogens sidste afsnit er registrene: et alfabetisk og et systematisk. I registrene får man samlet oplysningerne fra de 2 første afsnit, og der er henvisninger til de bøger, hvor man kun kender en medforfatter

*Laannguaq Lyngø, leder af Landsbibliotekets Groenlandica-samling, viser ved præsentationen landsstyremedlem Stephen Heilmann, hvordan man slår op i det store værk.
Foto: Claus Andreasen.*

eller en titel. Og i det systematiske register kan man få et samlet overblik over al den litteratur om det specielle emne, man netop søger oplysninger om.

Selvom katalogen ikke er en komplet registrering af alt, hvad der i tidens løb er udgivet om Grønland og på grønlandsk, så er den uundværlig for alle, der seriøst beskæftiger sig med grønlandske og arktiske problemstillinger. På grund af en række fondstilsbud til udgivelsen er prisen så lav som kr. 585.- (+ moms).

Fig. 5. Maleriets forside, infrarød transmitteret optagelse.

kopiering, hvilket ville være til stor hjælp ved bevisførelsen af maleriet som et unikum fremfor en mere gængs kopi.

Heller ikke disse to optagelser viste nogen fortegning eller ændringer af motivet som sådan, hvilket ellers er så kendetegnende for den kunstner, som arbejder selvstændigt ud fra egne visioner. Vi står derimod overfor et arbejde, som synes udført til punkt og prikke efter malerens oprindelige ide, men som på den anden side heller ikke vidner det mindste om kopieringsteknik.

Alt i alt må man sige, at malerens fremgangsmåde udmærket kan have været et produkt af et undervisningsforløb, hvor der nok ikke har været plads til megen fri udfoldelse i selve handlingsforløbet og derfor godt kan være malet

af Mathias Dalager under hans ophold på Kunstakademiet i København.

For at kunne planlægge konserveringsarbejdet var det nødvendigt at undersøge skadesomfanget mere omhyggeligt. Som det tidligere er nævnt, var bevaringstilstanden ret god, hvilket kan henskrives til maleriets håndværksmæssigt korrekte opbygning. Men da maleriet har været udsat for store klimatiske svingninger, var overfladen meget bulet. Dette var yderligere forstærket af maleriets montering på den faste blændramme, som ikke giver mulighed for efterkiling. En strejflysoptagelse, hvor lyset ledes ind parallelt med maleriets overflade, afslører tydeligt disse skader, se fig. 8.

Det største problem var dog fernisen. Optagelsen af maleriet i symmetrisk lys (fig. 1) viser os den slørende virkning, fernisen har på maleriets motiv, men dette kommer først rigtigt til udtryk i en ultraviolet optagelse (fig. 9), hvor fernisens fluorescence bliver afbildet. Man kan tydeligt se, hvor uprofessionelt den er påført, ujævnt og med talrige løbere. Denne optagelse fortæller samtidig, at maleriet ikke er farvemæssigt udbedret efter denne fernis' påførsel. Sammenholdt med farvesnittene er det muligt at konstatere, at maleriets eneste tidligere behandling består af denne fernisering.

Fernisen ligger ikke blot som en gummiagtig hinde på forsiden, selv på maleriets bagside sidder små rødlige fernisperler, fordi fernisen er trængt igennem maleriet, hvorved den har opløst noget af den røde grund. På snit C

Fig. 6. Strejflysoptagelse af forsiden inden konservering.

Fig. 7. Ultraviolet-optagelse af fernisen på forsiden.

(fig. 5) ser man fernisen nede i selv de fineste revner.

Under en mindre renseprøve viste det sig helt umuligt at fjerne den tykke fernis med opløsningsmidler uden samtidig at opløse det originale farvelag, hvorimod farvelaget var anderledes modstandsdygtigt de steder, hvor fernisen lå ganske tyndt. Pga. den opløsende eller blødgørende effekt blev en prøve fra både for- og bagside sendt til gaskromatografisk analyse på Nationalmuseets Bevaringssektion hos Jens Glastrup. Begge prøver viste sig med meget stor sandsynlighed at bestå af ren linolie. Man må i så fald antage, at linolien er tilsat meget lidt sikativ eller slet ingen, hvilket også forklarer fernisens gummiagtige konsistens. Linolien kan således

have haft gode betingelser for at virke opløsende på bindemidlet i den originale farve, idet der nok er gået meget lang tid, før fernisen blot har sat sig på overfladen, hvilket de voldsomme løbere også vidner om.

Det blev derfor besluttet kun at afrense fernisen delvist for at opnå en nogenlunde ensartet tykkelse og fjerne så meget af snavset som muligt. Fig. 10 viser en renseprøve.

Efter rensning blev maleriet imprægneret med et nyt bindemiddel for at sikre, at farvelaget i fremtiden ikke løsner sig. Denne imprægnering er foretaget under vacuum ved hjælp af overvarme, da bindemidlets klæbeevne aktiveres ved ca. 45° C. Samtidig blev overfladen planeret, hvorved de uønskede